

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MARIAN BANAŚ

KST-KSM.0710.13.2023

Warszawa, 11 września 2023

Sz. P. António Guterres
Sekretarz Generalny
Organizacji Narodów Zjednoczonych

Szanowny Panie Sekretarzu,

Chciałbym poinformować, że Najwyższa Izba Kontroli (NIK), z powodu systematycznego ograniczania jej niezależności, została poddana ocenie z wykorzystaniem Mechanizmu Szybkiego Orzecznictwa na Rzecz Niezależności Najwyższych Organów Kontroli (SIRAM). SIRAM jest narzędziem wypracowanym przez INTOSAI Development Initiative, czyli Inicjatywę ds. Rozwoju Międzynarodowej Organizacji Najwyższych Organów Kontroli – INTOSAI, w odpowiedzi na zagrożenia dla niezależności jej członków, czyli najwyższych organów kontroli, obserwowane na całym świecie.

Ocena potwierdziła, że w przypadku NIK zagrożone są trzy zasady niezależności zawarte w Deklaracji INTOSAI z Meksyku: niezależność szefów i członków instytucji kolegialnych NOK; wystarczająco szeroki mandat i pełna dowolność w wykonywaniu funkcji; oraz nieograniczony dostęp do informacji w celu prawidłowego wykonywania obowiązków ustawowych.

Raport SIRAM zawierający wyniki oceny, kopię którego załączamy do niniejszego pisma, został przedłożony Senatowi RP. W odpowiedzi połączone komisje senackie: Nadzwyczajna ds. Klimatu, Praw Człowieka, Praworządności i Petycji, Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej dostrzegły potrzebę zmiany ustawy o NIK wzmacniającej jej autonomię i niezależność kontrolerów.

Raport potwierdza nasze obawy, a jednocześnie sytuacja się pogarsza. Marszałek Sejmu nie nominuje członków Kolegium NIK – organu koniecznego do właściwego funkcjonowania instytucji – mimo licznych złożonych przeze mnie wniosków. Kolegium NIK powinno składać się z 19 członków, a od dn. 8 września br. – po zakończeniu kadencji przez ostatnich trzech członków nominowanych przez Sejm – ponieważ nowi nie są mianowani mimo moich starań – Kolegium składa się z trzech członków ex officio: Wiceprezesów NIK i mnie. Taka sytuacja paraliżuje prace instytucji i jest naruszeniem ustawy o NIK, która wyraźnie precyzuje skład Kolegium. Bez odpowiedniego składu decyzje Kolegium nie mogą być traktowane poważnie w państwie prawa. W konsekwencji NIK będzie funkcjonować w ograniczonym zakresie, np. nie będzie mogła kontrolować urzędów centralnych.

Jestem przekonany, że Organizacja Narodów Zjednoczonych, która odwołuje się do Deklaracji INTOSAI z Meksyku w Uchwałach Zgromadzenia Ogólnego A/66/209 (2011) i A/69/228 (2014) powinna mieć świadomość wystąpienia tej sytuacji, która ostatecznie może przełożyć się także na działalność Najwyższej Izby Kontroli na arenie międzynarodowej.

Z poważaniem,